

СТАНОВИЩЕ

От Проф. д-р Мира Стефанова Кожухарова, дм

Научен ръководител на докторанта

*Вътрешен член на научно жури, утвърдено със заповед № 227/29.05.2012 г. на Директора
на НЦЗПБ за изготвяне на рецензии и становища относно дисертационен труд за
присъждане на образователната и научна степен "доктор" в професионално направление
7.1. "Медицина", докторска програма "Епидемиология"*

Автор: д-р Лили Емилова Рахамимова – Маринова

Форма на докторантурата: самостоятелна подготовка

Тема: **Епидемиология на морбили в България в условията на
елиминация и възможности за ефективен надзор**

Комплектът материали, представен от докторанта е в съответствие с изискванията на Закона за развитието на академичния състав в Република България, Правилника за прилагането му и Правилника на Националния център по заразни и паразитни болести за прилагане на закона.

Темата на дисертационния труд, разработен от д-р Лили Емилова Рахамимова – Маринова е актуална и представлява интерес за общественото здравеопазване не само в България, но и в целия европейски регион на Световната Здравна Организация (СЗО), в който регионалната елиминация на морбили е ключова задача. Независимо от значителните постижения на страните от европейския регион в изпълнение на Стратегическия план 2005-2010 г. на Европейското бюро на СЗО, целта заболяването да бъде елиминирано до 2010 г. не беше достигната и в редица европейски страни, вкл. и в България през първото десетилетие на 21 век бяха регистрирани интензивни епидемии от морбили. Отчитайки, че въпреки това поставената цел е достигима, Регионалният комитет на СЗО за Европа на своята 60-та сесия през 2010 г. удължи срока за достижане на регионална елиминация на морбили до 2015 г. В този период всяка страна трябва да може да докаже, че в продължение на 3 последователни години е била свободна от ендемично разпространение на вируса на морбили чрез осигуряване на детайлна информация за епидемиологията на заболяването, за качество на епидемиологичния и лабораторен надзор, за устойчивостта на националната имунизационна програма. Дисертацията на д-р Л. Маринова третира именно тези проблеми.

Целта на проучването – цялостна оценка на епидемиологичните особености в периода на елиминация на морбили в страната през 2005-2010 г., анализ на факторите, довели до епидемията през 2009-2010 г. и усъвършенстване на националната система за епидемиологичен надзор на морбили е добре формулирана и е насочена към актуалните в научно и научно-приложно отношение въпроси, свързани с прогресивно променящите се епидемиологични особености на морбили в съвременния етап на прилагане на национална стратегия за преустановяване на местната циркулация на вируса.

Поставените задачи са конкретни, съответстват напълно на посочената цел и дават отговори на важни както от научна, така и от практическа гледна точка въпроси, отнасящи се до епидемиологичните особености на морбили в България в периода на елиминация

(2005-2010 г.), причините за възникването на епидемията през 2009-2010 г., факторите, обусловили нозокомиално разпространение на инфекцията и последиците от това. Подробният анализ на системата за епидемиологичен надзор на морбили в България през периода 2005-2010 г. е важна предпоставка за нейното усъвършенстване чрез разработване на интернет базирана информационна система за събиране и анализиране на индивидуални данни за заболелите от морбили.

Д-р Л. Маринова е отлично запозната с проблемите, относящи се до надзора, контрола и профилактиката на морбили, както и със стратегическите подходи за постигане на елиминация, което личи много добре от умелото изложение на тези въпроси в литературния обзор, а също така и от начина на планиране и провеждане на собствените проучвания.

Като цяло, дисертационният труд на д-р Л. Маринова е оформлен много добре и включва: съдържание, списък на използваните съкращения, увод, литературен обзор (глава I), цел и задачи на проучването, обект, материали и методи (глава II), резултати (глава III), обсъждане (глава IV), изводи, приноси, таблици, фигури, приложения и литература. Написан е общо на 219 страници, в които са включени 22 таблици, 37 фигури, 11 приложения и 25 страници списък на цитираната литература.

Въведението е ясно и кратко и представя много добре актуалността на темата и проблемите, върху които се фокусират изследванията. Литературният обзор е изложен на 47 страници, структуриран е отлично и демонстрира задълбочените познания на докторантката, както и умението ѝ да направи точен подбор сред огромен по количество литературен материал. Цитирани и подложени на творчески анализ и оценка са общо 362 източника, от които 265 на латиница и 97 на кирилица. Целта и задачите на проучването са формулирани прецизно, поставени са напълно конкретни задачи, разрешаването на които има научна и практическа стойност. Представено е добре структурирано описание на обектите на проучване, събранныте материали и методите, приложени за изследване на изучаваните явления. За изпълнение на всяка от поставените задачи е избран адекватен методологичен подход, включващ прилагането на разнообразни методики (епидемиологични, лабораторни, статистически). Получените резултати съответстват на поставените цел и задачи на проучването и са представени и обсъдени в два обособени подраздела. Проучена е епидемиологията на морбили в България в периода 2005-2010 г. – преди началото на епидемията (2005-2008 г.) и по време на епидемията (2009-2010 г.). Направеният детайлен анализ на епидемията е с голяма стойност за епидемиологичната теория и практика предвид нейните особености – много висока заболяемост и мащабно териториално разпространение в съчетание със специфична етническа структура на заболелите. Анализирана е системата за епидемиологичен надзор на морбили в България в периода 2005-2010 г. и е разработен подход за усъвършенстването ѝ чрез въвеждане на информационна интернет базирана система за събиране и анализиране на данните за заболяемостта от морбили. Ясно и точно са формулирани общо 10 извода, които напълно съответстват на резултатите от проведените проучвания.

Основните приноси на дисертационния труд на д-р Л. Маринова са свързани с комплексния анализ на епидемиологичните особености на морбили в България в условията на елиминация през периода 2005-2010 г. и разкриването на конкретните причини, условия и специфични фактори, обусловили епидемичното разпространение на инфекцията в страната след седемгодишен период на епидемиологично благополучие. Теоретико-

методологичният анализ на системата за надзор на морбили в България и оценката на нейната специфичност и чувствителност обосновават концепцията за усъвършенстване на системата чрез въвеждане на надзор, основаващ се на индивидуални данни за всеки отделен случай на морбили и разработване на уеб-базирана Информационна система за събиране и анализиране на данни за заболяемостта.

Напълно приемам обобщените от д-р Л. Маринова приноси, систематизирани както следва:

- I. Приноси с оригинален научен характер – 4
- II. Приноси, обогатяващи съществуващите знания – 2
- III. Приноси с научно-приложен характер – 4

Във връзка с дисертацията са приложени 4 публикации, в които Д-р Л. Маринова е първи автор, което най-добре отразява нейния личен принос при извършване на проучванията и написването на публикациите. Две от публикациите са в български научни списания, две от статиите са публикувани в авторитетното списание Eurosurveillance, издание на Европейския съюз, с 6.15 импакт фактор от 2012 г. Приложен е списък на цитиранията, от които 34 са в чужди списания, с общ импакт фактор на списанията 59.081.

Представени са и материали за 4 участия в научни форуми, свързани с темата на дисертацията. Две от съобщенията са представени на национални научни форуми, а другите две са изнесени на конференции в чужбина.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Проведените проучвания, получените резултати и подробния им анализ, въз основа на който са формулирани изводите и приносите са дело и лична заслуга на докторантката.

Дисертационният труд съдържа съществени научни, научно-приложни и приложни резултати и отговаря на изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България, Правилника за прилагане на ЗРАСРБ и Правилника на НЦЗПБ.

Докторантката д-р Лили Емилова Рахамимова – Маринова притежава задълбочени теоретични знания и професионални умения по епидемиология и е изграден учен с доказани творчески възможности и умения за самостоятелно провеждане на научни изследвания.

Предвид гореизложеното, убедено давам своята положителна оценка за проведеното изследване и постигнатите резултати и приноси, и предлагам на почитаемото научно жури да присъди на д-р Лили Емилова Рахамимова – Маринова образователната и научна степен "доктор" в докторската програма по епидемиология.

25. 07. 2012 г.

Изготвил становището:

Проф. д-р Мира Кожухарова, дм